

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ... הלואה איתא בבריא1
- ב. מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה.....2
- ג. דקל לאחד ופירותיו לאחר ... אם תמצוי לומר לאחר לא הוי שיור ... לעצמו חוץ מפירותיו ... כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר.....4
- ד. המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו...7
- ה. להו בית לאחד ודיוטא לאחד ... לא הוי שיור חוץ מדיוטא מהו8
- ו. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם במחלק מת קנו כולן עמד חוזר בכולן אם בנמלך מת קנו כולן עמד אינו חוזר אלא באחרון.....8
- ז. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ועמד אינו חוזר חיישינן שמא יש לו נכסים במדינה אחרת ... באומר כל נכסי ... במוחזק לן דלית ליה.....9
- ח. כולן לראשון ומקצתן לשני שני קנה ראשון לא קנה ... והלכתא חזרה במקצת הויא חזרה בכולה ... בין שמת בין שעמד סיפא לא משכחת לה אלא כשעמד.....10
- ט. הקדיש כל נכסיו ועמד מהו ... הפקיר כל נכסיו מהו... חילק כל נכסיו לעניים מאי ... תיקו 12
- י. יטול ויזכה ויחזיק ויקנה כולן לשון מתנה הן ... אף יחסין וירת בראוי ליורשו14

דף קמח.

א. שכיב מרע שאמר תנו הלואתי לפלוני הלואתו לפלוני ... הלואה איתא בבריא

במתנת שכיב מרע שקונה בדיבור בלבד, יכול להקנות כל דבר שיש בו צד קנין בבריא כגון מטבע שבבריא נקנה באגב, נקנה בשכ"מ בדיבור¹, ויכול²

¹ כמ"ש בשו"ע סימן רנג סעיף יח, לאפוקי דשלב"ל ושאיז בו ממש, כמו שהתבאר
² שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

להקנות הלואה או פקדון שיש לו ביד אחרים³ שלא במעמד שלשתן⁴, ויש אומרים⁵ שאינו יכול להקנות⁶ הלואה⁷ שביד עכו"ם, וכן יכול להקנות⁸ שטר חוב שלא בכתיבה ומסירה, ואין היורש יכול למחול שט"ח שנתן המוריש במתנת שכ"מ⁹.

במקום שצריך קנין¹⁰, אף במתנת שכ"מ אינו זוכה אלא בקנין המועיל בבריא.

ב. מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה

וכבר התבאר במסכת גיטין דף יד. ולעיל דף קמד. שראובן שיש לו חפץ אצל שמעון בחוב או פקדון יכול להעביר את החוב או הפקדון אפילו קודם

³ מסתפק האור שמח (בפי"א מה' זכיה) אם תיקנו מתנת שכ"מ בדברים שאין לו בהם רק טוה"ג, שהרי בזה פסק הרמ"א בסימן רעו סעיף ו שאינם בירושה, וכשם שלא תיקנו מתנת שכ"מ בנר משום שאינו בירושה, ובפרט לשיטת רש"י דטוה"ג אינו נקנה בחליפין ואנ"ק משום שאינו אלא כזוכה מהפקר, וא"כ אין כת ביד השכ"מ לתתו.

⁴ ונראה דהיינו דוקא בפקדון דלא כפריה, אבל בדכפריה שאינו נקנה בבריא משום שאינו ברשותו, כמבואר בפרק יט גם במתנת שכ"מ אינו נקנה, שוב ראיתי באור שמח שהביא בשם שו"ת מהר"ח א"ז שיכול להקנות במתנת שכ"מ דברים הנגזלים מאתו, מטעם שהואיל ויורש יורשה, עיין שם, וכ"כ בערוה"ש,

⁵ רמ"א שם, ואפילו יש לו משכון או שטר על העכו"ם, וביאר הסמ"ע ס"ק מה הטעם משום דלא סמכא דעתיה, ותמה הב"י מאי איכפת לן בדעת המקבל, סו"ס דברי שכ"מ ככתובין ומסורין דמי, ובד"מ תירץ דלא סמכא דעתיה דשכ"מ, והב"ח כתב דכיון שאין דין מעמ"ש בעכו"ם, לכן אינו נקנה בדברי שכ"מ, ועי' פת"ש ס"ק יז וית, ועי' קצה"ח ס"ק יא, ובמשפ"ש כתב בדין אבלגאציעס (נראה שהם אנרות חוב של המלכות) שמודה הרמ"א שנקנה במתנת שכ"מ, דעיקר הטעם הוא משום דלא סמכא דעתיה אעכו"ם, אבל על המלכות מסתבר דסמכא דעתיה, ועי' שבט הלוי חלק ט סימן רג.

⁶ כתב בנה"מ שאם אמר בלשון ירושה, זכה אף בהלוואת עכו"ם, דבלשון ירושה לא שייך טעמא דלא סמכא דעתיה, ומ"מ אם לא עשאו יורש רק על הלוואת עכו"ם, אפשר דשייך טעמא דלא סמכא דעתיה, ועי' פת"ש ס"ק יז מ"ש בזה.

⁷ בשו"ת מהרש"ם ח"ב סימן קה כתב בשם מהר"י ברונא דדוקא הלוואת עכו"ם אינו יכול להקנות, אבל פקדון שביד עכו"ם, אפילו בע"פ יכול להקנות בצוואת שכ"מ, וכתב המהרש"ם שלפ"ז ה"ה שכירות בע"פ וכל שהוא דרך מקח יכול להקנות, וגם לפי מ"ש בשו"ת עבוה"ג סימן יא דלבניו מהני דדעתו קרובה, וה"ה לבנותיו, אלא שמסתפק בבנות במקום בנים אם מועיל, עיין שם.

⁸ שו"ע שם, וכן משמע בסימן רמח סעיף יג, ובש"ך הביא ב' דיעות אם צריך עכ"פ לומר קני לך איהו וכל שעבודיה, דאפשר דדברי שכ"מ ככתובין, אבל מ"מ בעי אמירה קני לך איהו וכו', ועי' ש"ך סימן סו סעיף מה, וכתב בפת"ש בשם הנו"ב שאם אמר שיטול החוב שבשטר, פשיטא שזכה, דלא גרע מחוב בע"פ.

⁹ שו"ע שם, וכתב הסמ"ע הטעם כדי שלא תטרף דעתו של נותן, והביא בשם הלבוש טעם אחר, דאין יורש יכול למחול מה שביד יורש אחר, והסמ"ע דחה דבריו, והש"ך הסכים לסברת הלבוש.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם, כגון במתנת שכ"מ במקצת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסנת בבא בתרא

זמן הפרעון ולהקנותו ללוי על ידי מעמד שלשתן שתקנת מעמד שלשתן הלכתא בלא טעמא היא, שתיקנו חז"ל משום תקנת השוק שיכול להעביר חובו לאחר.

והתבאר שם דף יג. ראובן (שיקרא להלן הממחה או הנותן) שיש לו מעות¹¹ או חפץ אצל שמעון (המומחה), בין בפקדון ובין בהלוואה, בין במלוה בשטר¹² ובין במלוה על פה¹³, יכול להעביר את החוב או הפקדון אפילו קודם זמן הפרעון¹⁴ ולהקנותו ללוי (המקבל), בין במכר ובמתנה¹⁵ ובין לפרעון חוב, על ידי מעמד שלשתן¹⁶, כלומר שאומר ראובן לשמעון בנוכחות לוי¹⁷, מנה או חפץ שיש לי בידך תנהו ללוי, ותיקנו חז"ל שבאמירה זו נקנה החוב או החפץ ללוי ונתחייב שמעון לפרוע או להחזיר לו.

לא אמר לו מנה¹⁸ שיש לי בידך אלא אמר לו סתם תן מנה ללוי, אם חייב לו מנה, הסכמת הפוסקים¹⁹ שנקנה החוב ללוי.

¹¹ שו"ע ונו"כ הו"מ קכו א ואמרו בנמרא להלן דף יד. שתקנת מעמד שלשתן הלכתא בלא טעמא היא, שתיקנו חז"ל משום תקנת השוק שיכול להעביר חובו לאחר. ועי' שו"ע אהע"ז סימן כח סעיף יג בדין מקדש אשה במעמ"ש, ובתומים כאן בדין מכירה ע"י מעמ"ש. ועי' אמרי בינה דיני גביית חוב סימן לב. וכתב במנחת פתים שיכול לעשות גם תנאי בקנין מעמ"ש, והיינו שאומר לו אם יעשה פלוני כך וכך תתן לו מנה שיש לי בידך. ובאמרי בינה דיני הלוואה סימן מז חקר במעמ"ש אם עובר השעבוד של ראשון לשני, או שנוצר שעבוד חדש, עיין שם שהעלה כמה נ"מ בזה.

¹² אפילו חוב שנתחייב לו מחמת נזיקין או קנס, או שהתחייב בחיוב גמור מבלי שהיה חייב לו, אף על פי שלא בא לידו מעולם. ועי' להלן הערה ה. וכתב בערוה"ש דלא שייך מעמ"ש בקרקעות, ועבדים, שאינם נהונים בהלוואה ופקדון, ולעולם הם ברשות בעלים, אבל בבעלי היים נוהג ש"ך קכו ב

¹⁴ מסקנת הפוסקים, עי' כנה"ג הגה"ט אות כ

¹⁵ ולא תיקנו קנין מעמ"ש (מעמד שלושתן) כי אם בחוב ברור, אבל כשיתכן שלא יבא לידי גוביינא אינו נקנה, ולכן אין יכולים להקנות כתובה במעמ"ש, שאפשר שלא תבא לידי גוביינא. ועיין ש"ך (סימן קכו סק"א) בשם הרשד"ם שבספק שמא לא תהא סחורה שזה כסכום חוב. בשעת קנין לא קנה.

¹⁶ כתב בשער משפט סימן קיא סק"ד שאין קנין מעמ"ש תופס במקום שעבודא דר"ג, ולכן מי שהיה חייב לשני בעלי חובות והמחה לאחד מהם במעמ"ש, אין המומחה יכול ליתן הכל לזה, שהרי הוא משועבד גם לשני, ואינו מועיל תפיסה במקום שחב לאחרים, עיין שם.

¹⁷ כתב בקצה"ח ס"ק יד בשם כנה"ג שאם המקבל הוא קטן אין דין מעמ"ש, דקטן כשלא בפניו דמי, והסכים עמו הקצה"ח

¹⁸ ש"ך קכו ד דה"ה אם אמר מנה שאתה חייב לי, אלא בא לאפוקי כשאין לו בידו,

¹⁹ בשו"שם ג הביא המחבר ב' דיעות, ולדיעה ראשונה קנה, והביא דיעה זו בסתם, ודיעה שניה כתב בשם יש אומרים דלא קנה, ומדברי הב"י משמע שפוסק כדיעה ראשונה שאין הלוח או הנפקד יכול לומר שסבר מדלא פירש מנה שיש לי בידך היה בדעתו שאלוה לו מנה ולא נתכוין על המנה שחייב לו, וכתב הש"ך שאם היה חייב לו יותר ממנה, לכו"ע קנה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים²⁰ שאפילו לא נתרצה שמעון להמחאה צריך לקיימה בעל כרחו, וכן אינו יכול לשנות זמן פרעון ההמחאה, אלא חייב ליתנו ללוי בזמן שהיה חייב ליתן לראובן, ויש חולקים²¹.

לאחר שנקנה במעמד שלשתן, אין הממחה ולא המומחה יכולים לחזור בהם²², ויש אומרים שאין הממחה יכול למחול החוב למומחה, ויש חולקים בזה²³.

ג. דקל לאחד ופירותיו לאחר ... אם תמצי לומר לאחר לא הוי שיוז ... לעצמו חוץ מפירותיו ... כל לגבי נפשיה בעין יפה משייר

כשם שאין אדם²⁴ מקנה דבר שלא בא לעולם כך אין אדם משייר דבר שלא בא לעולם²⁵.

²⁰ שו"ע ונו"כ שם ז וכתב הסמ"ע המעם שתקנת מעמ"ש היא לטובת המלוה (הנותן) משום תקנת השוק, ומיד נסתלק ונכנס המומחה במקומו.

²¹ בש"ך שם ס"ק כח הביא דעת כמה פוסקים שאינו מתחייב ליתן כשמוחה, והכריע הש"ך כן להלכה, דאל"כ למה תיקנו שיהא במעמד שלשתן, וע"כ הכוונה שכולם יתרצו (וכ"כ בסימן סו ס"ק צו), ובס"ק כו תמה הש"ך שבעיקר דין המחאה בע"כ סתם השו"ע בסעיף ו כדעת האומרים שקנה, ואילו בסעיף ה לענין לכשארצה הביא השו"ע גם דעת החולקים, ובאמת תליא בפלוגתא הנ"ל. ומ"מ כתב בערוה"ש בשם התומים שא"צ שיאמר בפירוש שמסכים להמחאה, ובשתיקה לבו"ע קנה. ועי' הלקת יואב הו"מ סימן יד. ונראה פשוט שהסכמת המקבל לבו"ע צריך, שאין אדם קונה בעל כרחו. פתחי הושן חלק א פרק יא הערה טו.

²² שו"ע ונו"כ שם א, ואפילו עסקין באותו ענין, אבל תוך כדי דיבור משמע שיכולים לחזור. ופשוט דהיינו מי שצריך הסכמתו והוא הממחה או המקבל, אבל דעת המומחה בלא"ה א"צ ואין מחאתו כלום.

²³ בש"ך שם סק"ט האריך להוכיח שדעת כמה ראשונים שאף במעמ"ש יכול למחול, וסיים שעכ"פ הוא ספיקא דדינא והמוחזק יכול לומר קים לי בהנך פוסקים. ועי' עוד בדבריו בסימן סו ס"ק צו, ובגדו"ת סוף שער כח.

²⁴ שו"ע ונו"כ רמ"ז

²⁵ ומ"מ יכול לשייר דשלב"ל בלשון תנאי, כגון שמוכר לו שדה ע"מ שיאכל הפירות כך וכך שנים, שהרי יכול להתנות על דשלב"ל, כמ"ש להלן, ועי' ערוה"ש סימן שמו סעיף ה שאע"פ ששייר בלשון תנאי אינו יכול למכור או להשכיר הפירות, שהרי אינו יכול למכור שדה לפירות, שהרי גוף השדה כבר אינו שלו, ועיי"ש שמסתפק בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כיצד מכר²⁶ או נתן²⁷ שדה לחבירו²⁸ ושייר פירותיו לעצמו הרי זה שיור²⁹.
וכן אם מכר דקל חוץ מפירותיו, שייר לעצמו גם מקום הפירות, שהם
הענפים³⁰, ואין ללוקח כי אם הגזע לכשייבש³¹.

אבל אם³² מכר גוף לאחד ושייר מהפירות לאחר בין אם משייר כל הפירות
או שמשיר סכום ידוע בכל שנה לא קנה השני השיוור³³ ובעל הקרקע נוטל
הפירות בחנם³⁴. וכן אם³⁵ הקנה דקל לאחד ופירות לאחר לא שייר מקום
הפירות, וראשון קנה דקל ופירות והשני לא קנה כלום, והיינו שאפילו בכל

²⁶ שו"ע ונו"כ שם

²⁷ הרמ"א שאין חילוק בין מכר ומתנה

²⁸ ובמתנת שכ"מ נחלקו הפוסקים, ובי' הדיעות הביא הב"י בשם הר"ן שדעת הראב"ד דכיון דמעמא דמהני
שיוור לעצמו משום דלעצמו בעין יפה משייר, א"כ היינו דוקא בברייתא שהשיוור לעצמו, אבל במתנת שכ"מ
שאינו אלא לאחר מיתה, הרי אינו משייר לעצמו כלום ולא אמרינן בעין יפה משייר, ובשם הרשב"א כתב
דאף במתנת שכ"מ מהני, משום דאף ליורשיו בעין יפה משייר, והקשה הב"י לסברת הרשב"א מהא דאמרינן
שאין ליורשיו כלום, ולמדו בן מהא דבן לוי, ואמאי הא אמרינן דאף ליורשיו משייר, ותירץ הב"י דע"כ לא
קאמר הרשב"א אלא כי נחית לשייר לבניו ולירשיו, דהיינו במתנת שכ"מ דע"כ השיוור הוא ליורשיו, אבל
בברייתא שמשיר לעצמו, כיון דלא נחית לפרש השיוור ליורשים, לא שייר אלא לעצמו

²⁹ דכל לעצמו בעין יפה משייר וכאילו פירש שמשיר לעצמו גוף לפירות. ואמרינן דשייר מקום הפירות אף
על פי שלא פירש, והמור כתב דהוי כאילו שייר מקום הפירות, ובדרישה מדייק מהא דסעיף י באמר קנה דקל
חוץ מפירותיו שייר לעצמו גם מקום הפירות שהם הענפים, הרי דנקט בפשיטות שמשיר ממש, ולמה נקט
בסעיף זה כאילו שייר, וכתב דבסעיף י איירי שמשיר כל הפירות, ודאי משייר גם מקום הענפים, אבל
בשמשיר רק סכום ידוע נקט כאילו שייר

³⁰ כתב בכנה"ג. בשם הר"ש יונה שאם מכר האילן ושייר הפירות לעצמו, יכול אח"כ למכור הפירות לאחר,
שהרי שייר לעצמו בגוף האילן, עוד כתב שם שאם מכר בית ולא כתב לו עומקא ורומא שלא מכר האויר
ומכר האויר לאחר, ה"ז כמוכר דקל לאחד ופירות לאחר שהכל לבעל הבית, ובשם הר"ש יונה כתב שהולק
וסובר שנשאר האויר למוכר.

³¹ שו"ע ונו"כ שם יוכתב הסמ"ע בסימן ריד ס"ק יג דלא שייד לומר כאן מוכר בעין יפה מוכר עם מקום מוצא
הפירות, כמ"ש שם סעיף ב לענין דרך שבעין יפה מוכר עם הדרך, דשאני הכא שמוכר לו דבר שלא בא לעולם
ולא שייד בו לומר בעין יפה מוכר

³² שו"ע ונו"כ שם ז

³³ כתב הש"ך ס"ק יד דע"כ איירי ששייר הפירות לשני באופן המועיל, כגון שאמר אני מוכר השדה לראובן
והפירות לשמעון, אבל בלשון שיוור לחוד, כגון שאמר אני מוכר השדה לראובן ומשייר הפירות לשמעון,
פשיטא דאינו כלום, ואפילו אמר בפירוש אני משייר גוף השדה לפירות לשמעון, אין כאן מתנה אלא שיוור
בעלמא.

³⁴ סמ"ע שם וכתב בנה"מ שמ"מ אם מכר הפירות לשני צריך המוכר להחזיר לו מעותיו, ואינו יכול לבטל
המקח עם הראשון מדין מקח טעות, דמיד כשמכר לו הקרקע נקנה לו ממילא הפירות, ולא התנה בדרך תנאי.

³⁵ שו"ע ונו"כ שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

הפירות לא הוי שיוור, ויש אומרים³⁶ שאם שייר ביחד לעצמו וגם לאחר, זכה גם האחר בשיוור³⁷.

כשמשויר³⁸ המוכר הפירות לעצמו בלשון שיוור, ואין הלוקח נותן לו הפירות, אין המקח מתבטל בכך, שבלשון זה לא משמע שתלה המקח בכך, אלא שהלוקח חייב ליתן לו הפירות, ואינו אלא כחוב בעלמא. אבל אם אמר על מנת שתתן לי או לפלוני מהפירות כך וכך בכל שנה, אם לא יתן הלוקח כפי שהתנה מתבטל המקח³⁹ ועיין לעיל דף סג:

אם שייר⁴⁰ לעצמו הפירות סתם, הרי שייר לו הפירות לעולם, ואין הלוקח יכול למכור הפירות לאחר שאינו יכול למכור דבר שאין לו זכות בו. אא"כ אמר לו שמשויר לעצמו כל זמן שהשדה בידך, שאם מכרה לאחר פקע השיוור, ואפילו חזר הלוקח הראשון וקנה מהשני, אינו נותן כלום למוכר דכל זכות שיש ללוקח שני מכר לראשון.

אף כששויר⁴¹ לעצמו, אינו זוכה בשיוור דבר שאינו מסוים אלא בחייו, אבל אם מת המוכר, אין ליורשיו כלום בפירות⁴², אא"כ שייר בפירוש לעצמו

³⁶ רמ"א ריב ג, דכשם ששויר לעצמו בעין יפה ובאופן המועיל, כן שייר לחבירו, דודאי על ענין אחד נתכוין
³⁷ הש"ך סק"ג כתב דמה שכתב בן הרמ"א בפשיטות בשם שו"ת הרמב"ן סימן יח, אינו מוכרח, שמדברי הרמב"ן נראה דאע"פ שמצד הסברא יש לומר שגם לאחר נתכוין בעין יפה, מ"מ מצדד לומר שהאחר לא זכה בשיוור מטעם אחר, דבשלמא מה שמשויר לעצמו סני בלשון שיוור, אבל אינו יכול לשייר לאחר בלשון שיוור לחוד, שאפילו אמר בפירוש שמשויר גוף הבית לפירות לאחר, איך יזכה האחר, שלשון שיוור אינו לשון קנין להאחר, ומדברי הש"ך משמע שאם אמר אני מוכר דקל לפלוני ופירות לי ולפלוני, ה"ו כאומר שנותן השיוור לפלוני באופן המועיל, כשם שמשויר לעצמו באופן המועיל, והט"ז כתב שאם אמר שיירתי לפלוני דירה שאני נותן לו במתנה זכה אותו פלוני, עיין שם, ועי' דברי משפט שמויישב דברי הרמ"א, ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ו סימן רכו.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם ה

³⁹ והוסיף הרמ"א דאע"ג דאין אדם מקנה דשלב"ל יכול להתנות על דשלב"ל (וה"ה בדבר שאין בו ממש), והיינו שיכול לתלות התנאי שיתן דבר פלוני אף על פי שלא באו לעולם, וכשיבא לעולם צריך לקיים התנאי

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם

⁴² דלא אמרינן בעין יפה משויר אלא לעצמו, אבל לא ליורשיו וכביאור הגר"א ס"ק כו כתב הטעם דאמרינן לו ולא ליורשיו, משום שכשם שאינו מקנה דבר שאין בו ממש, אפילו באופן שזכה הוא עצמו בזכות שאין בו רק דבר שאין בו ממש, כמ"ש הרמ"א בסימן ריד סעיף ה, שאפילו זכה באויר מדין שיוור אינו יכול להקנותו לאחר, ה"ה שאינו יכול להוריש זכות בדבר שאין בו ממש,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

וליוורשיו⁴³, ואם שייר לעצמו דבר מסוים, אף על פי שלא פירש לי וליוורשי זוכים היוורשים בשיוור⁴⁴.

ד. המוכר בית לחבירו ואמר לו על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו

כבר התבאר לעיל דף סג: סד. שהמוכר בית⁴⁵ לחבירו והתנה עמו שמוכר לו ביתו חוץ מדבר שאפילו בלא תנאי לא היה נמכר עמו, דרשינן ייתור לשונו זה שמועיל לו לדבר שבלא תנאי לא היה לו רשות לעשותו. כיצד, מכר לו בית והתנה עמו על מנת שדיוטא עליונה שלי, ופירוש דיוטא עליונה הוא גג שיש לו מעקה גבוה עשרה⁴⁶, שאינו נמכר עם סתם בית, והרי תנאי זה אינו מעלה לו ואין מוריד לו, דבלא תנאי ג"כ לא היה נמכר ולא היה צריך להתנות, הלכך דרשינן ייתור לשונו שיועיל לו להוצאות זיוין, שאם רצה להוציא בה זיוין לחצר שמכר יכול להוציא⁴⁷, ואין זה יכול למחות בידו⁴⁸. אפילו לא הזכיר שיוור בחצר כלל⁴⁹. ואם נפלה חוזר ובונה אותה.

⁴³ והא דמהני כשאמר לי וליוורשי, הוא מטעם שכתב הרמ"א בסימן ריב סעיף ג בדין משייר לעצמו ולאחר, דאמרינן כשם ששייר לעצמו בעין יפה ה"נ שייר להאחר, ותמה על הפוסקים שלא כתבו כן, עיין שם בבאור הגר"א

⁴⁴ רמ"א שם, והוא מדברי הרמב"ן שמפרש בהא דבן לוי לעיל דף סג. שמכר שדה לישראל וכו' (עי' לעיל) שאם לא פירש לי וליוורשי לא זכו היוורשים, משום דהא דמהני שיוור לעצמו הוא מטעם דבעין יפה משייר, ומהני לשייר לעצמו בגוף קנין גמור לפירות, אבל מ"מ הגוף ודאי ללוקח הוא, וכיון שלא שייר דבר מסוים הו"ל כתנאי דעלמא שאם התנה ע"מ שתתן לי אמרינן לי ולא ליוורשי, וה"נ כן, אבל כששייר דבר מסוים, כגון ששייר לעצמו דיוטא עליונה, בניו יורשים זכותו, שלא נכנס כלל בכלל המקח, עיין שם, ונראה דאע"פ שהרמ"א כתב דבר זה בלשון יש אומרים, לאו משום דיש חולקים על דין זה, דמסברא נראה דכו"ע מודים בזה שאם שייר במקח דבר מסוים שהוא שלו ממש, ויורשיו יורשים אותו, אלא שעל סברא הראשונה דסתם שיוור הוי כתנאי יש חולקים, ולכן כתב בלשון יש אומרים, ועי' שו"ת דברי חיים ח"ב הו"מ סימן כז.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ ריד ה

⁴⁶ רשב"ם ורמב"ן [שם ד"ה על מנת] פירש דיוטא הוא שורה העליונה שע"ג בנין ביתו שמכר, ורגילין לבנות עליה בנין ואז נקראת דיוטא. ולשני הפירושים לא היה צריך המוכר להתנות זה התנאי, דמסתמא נמי הדיוטא אינה נמכרת בכלל הבית, ודרשינן ייתור לשונו כדמסיק. סמ"ע לג

⁴⁷ דחשבינן [יתור לשונו] כאילו שייר מקום בחצר להוציא זיוין, [דה"ק ע"מ שיהיה דיוטא שלי בכל אופן כמו שהיה בראשונה], וכן אם לא מכר החצר יכול להוציא זיוין ממנו על הדיוטא. סמ"ע שם לד

⁴⁸ דהכי קאמר בלשונו זה על מנת שיהא דיוטא העליונה שהוא שלי, שלי לגמרי שיהא הדיוטא לי מקום להניח עליו זיוין להוציאם לחצר.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ ריב ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

וכששייר דיוטא עליזנה אם רצה לבנות על גבה בונה כמו שהיתה קודם⁵⁰. אך אם לא היה בנוי על גבה מתחילה, אינו בונה. וה"ה בכל כיוצא בזה, כשמשיר לעצמו במכר ונפל חוזר ובונה כמו שהיה.

דף קמח:

ה. להו בית לאחד ודיוטא לאחד ... לא הוי שיר חוץ מדיוטא

מהו

מכר לאחד הבית⁵¹ ושייר לעצמו דירת הבית, או שמכר חצירו ושייר לעצמו האויר, או שמכר האילן ושייר אכילת פירות לעצמו, ה"ז שיר⁵². ודינו כנוכר במוכר ומשייר דבר שלא בא לעולם.

ו. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם במחלק מת

קנו כולן עמד חוזר ככולן אם בנמלך מת קנו כולן עמד

אינו חוזר אלא באחרון

⁵⁰ דאם היתה בנויה מקודם עלייה בנויה ע"ג הדיוטא ונפל הדיוטא בונה ובונה העלייה ג"כ ודוקא כשהיה מקודם דאל"כ אינו רשאי לבנות כמ"ש עליון שבא לשנות בו ומ"ש דרומא שלו דוקא ע"ג עמודים כנ"ל. ומפ' מ"ש אהני ליה ע"מ דאי נפיל בו' דלא כפי' רשב"ם דקאי על הדיוטא אלא כפשטא דשמעתא על גב הדיוטא וג' הנאונים שאם רצה לבנות ע"ג בונה ולא הוזכר עלייה וכן לשונו. ביאור הגר"א שם

⁵¹ שו"ע ונו"כ ריב ג, ואף על פי שאין בו ממש, כיון שלעצמו משייר אמרינן בעין יפה משייר, וכאילו שייר בפירוש המקום לדירה ולפירות, וכתב עוד בשו"ע שאפילו לא הזכיר לשון שיר בחצר כלל, אלא מכר לו בית וחצר ואמר לו ע"מ שדיוטא העליונה שלי, אמרינן ששייר לו מקום בחצר להוציא זיוין לחצר, וכ"כ בסימן ריד סעיף ה, ועי' שו"ת דברי מלביאל ח"ה סימן רטז בדין מכר ע"מ שלא יבנה הלוקח על הגג, ועי' רמ"א סימן ריד סעיף ה אם יכול למכור השיר לאחר, וכל זה כששייר לעצמו, דאמרינן דלגבי עצמו בעין יפה משייר, אבל כשמכר הגוף לאחד והפירות בלשון שאין בו ממש לאחר, אינו מועיל כמ"ש בשו"ע סימן רט סעיף ז לענין דשלב"ל, וכמו שהתבאר לעיל. כתב בשו"ת תשורת ש"י סימן לו דלא אמרו בעין יפה משייר אלא בישראל, משום שאינו מועיל בדשלב"ל אמרינן ששייר באופן המועיל, אבל בעכו"ם לא שייר סברא זו

⁵² באור שמח פ"ב מה' רוצה הט"ו כתב דהא דמשייר לעצמו דבר שאין בו ממש, א"צ למעם דמשייר לעצמו מקום, דנהי שאינו יכול למכור דבר שאין בו ממש, מ"מ יכול לשייר, דומיא דאיסורי הנאה שאינו יכול למכור ומ"מ הוא שלו, ולא הוצרכו למעם דמשייר מקום הפירות אלא בפירות דקל שאינם בעולם, ואם אינו משייר מקום הפירות לא שייר ע"ז שיר, שכבר יצא מרשותו קודם שיצמחו הפירות, ועיי"ש שהוקשה לו מהא דדיוטא, והביא מדברי הרשב"א בתשובה שהביא הב"י בסימן ריד גבי אויר (עי' פרק יד הערה נה) שנראה שמסתפק בסברא זו, ועיי"ש מה שדן באריכות בענין מוכר עבדו ע"מ שישמשו שלשים יום.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שב"מ שחילק⁵³ כל נכסיו, אף על פי שלא נתנם לאחד, אלא חילקם לכמה בני אדם, אם לא הפסיק ביניהם אלא נתן בזה אחר זה לזה מקצת ולזה מקצת, דין כולם⁵⁴ כמתנת שב"מ, ואם מת קנו כולם אפילו⁵⁵ בלא קנין, ואם עמד חוזר בכולם אפילו בקנין, דכולה חדא מתנה היא.

אבל אם הפסיק ביניהם כאילו נמלך⁵⁶, דין כולם כמתנת שב"מ במקצת, ואם היו הראשונים בקנין⁵⁷, דין האחרון כדין מתנת שב"מ בכולה⁵⁸.

**ז. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ועמד אינו חוזר
חיישינן שמא יש לו נכסים במדינה אחרת ... באומר כל
נכסי ... במוחזק לן דלית ליה**

⁵³ שו"ע ונו"כ רנ"א

⁵⁴ באור שמה פי"ד מה' עדות מסתפק באם נמצא העדים קרובים לחלק ממקבלי המתנה, באופן שהמתנה שלהם מתבטלת, אם השיב כשיור לגבי השאר, עיין שם

⁵⁵ ופירש הש"ך דהא דנקט אפילו, היינו כ"ש בקנין עם יפוי כח, שהרי סתם קנין מגרע דין מתנת שב"מ, כמ"ש להלן, וכ"כ בחידושי רעק"א, והוסיף בשם הפרישה שאפילו לדעת הרמ"ה שהביא בשו"ע סעיף כ שאם כתב לאחד בקנין וחוזר וכתב לשני בקנין השני קונה אפילו בלא יפוי כח, התם איירי כשהחזיר בו ונתן לשני מה שנתן לראשון, אבל הכא איירי שאינו חוזר אלא נותן השאר לשני, ולכן בעינן דוקא עם יפוי כח.

⁵⁶ והיינו שנראה מדבריו שבתחלה לא רצה ליתן רק מקצת לאחד ולא יותר, ושוב נמלך ונתן לעוד אחד מקצת אחר, והוי לכל אחד מתנה בפני עצמה במקצת, ועי' נה"מ סימן רמו סק"ג.

⁵⁷ ובסעיף יב כתב עוד השו"ע, נתן מקצתן לראשון בקנין והמותר לשני, ראשון קונה אפי' לא מת, והשני הוא מתנת שב"מ בכולה, וכתב הסמ"ע דנראה דאיירי אף אם לא הפסיק בין המתנות, ואפ"ה קנה הראשון אף אם לא מת, ולא אמרינן כיון שלא הפסיק הוי כמתנת שב"מ בכולה שאם עמד חוזר אפילו בקנין, דכיון שאמר לשני בלשון והמותר, השיב ראשון כמתנה במקצת בקנין, והב"ח מפרש הלכה זו דאיירי דוקא בהפסיק, ודלא כהסמ"ע, והש"ך הסכים להב"ח, ועי' נה"מ ס"ק טו, ועי' ערך ש"י

⁵⁸ שו"ע שם, וכפירוש הנה"מ וחידושי רעק"א, שאם הראשונים היה בלא קנין הרי נתבטלה מתנתם כדין מתנת שב"מ במקצת בלא קנין, ונמצא שגם לאחרון לא נתן אלא מקצת, שמתנות הראשונים הוי כשיור אצלו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אף על פי⁵⁹ שנתן השב"מ כל נכסיו הידועים לנו, אין דנים אותו כמתנת שב"מ בכולה, ויש אומרים שאפילו מת יכולים היורשים לבטל המתנה⁶⁰ אא"כ קנו מידו, ואם קנו מידו ועמד אינו⁶¹ חוזר⁶².

אמר כל נכסי אלו אני נותן, ה"ז מתנה⁶³ בכל נכסיו, וכן אם היה מוחזק שאין לו נכסים אחרים⁶⁴.

**ח. כולן לראשון ומקצתו לשני שני קנה ראשון לא קנה ...
והלכתא חזרה במקצת היא חזרה בכולה ... בין שמת בין
שעמד סיפא לא משכחת לה אלא כשעמד**

כשם שבמתנת שב"מ אם עמד חוזר⁶⁵, ה"ה אם לא עמד יכול לחזור בו כל זמן שהוא חי אפילו השאיר לעצמו, שלא נתן הנכסים לאחרים, בין שהיה

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם י מלשון הרמב"ם שכתב שה"ז כמתנה במקצת, והמור כתב שהיא כמתנת בריא, משום שחוששין שמא יש לו עוד נכסים שאינם ידועים לנו.

⁶⁰ סמ"ע שם ס"ק כח בשם הרא"ש והמור, שדינו לגמרי כמתנת בריא שבלא קנין אינה כלום, שיכולים היורשים לומר שמא יש לו נכסים במקום אחר והו"ל מתנה במקצת, ולכן הוסיף הרמ"א וצריכה קנין, אבל דעת המ"מ בשיטת הרמב"ם שאם מת אין היורשים יכולים לבטל המתנה, ולא אמר שדינה כמתנה במקצת אלא לענין שאם קנו מידו אינו חוזר אפילו אם עמד, ובזה גם הרא"ש והמור מודים, וכ"ש כשלא קנו מידו שאינו כלום כדין מתנת בריא או מתנת שב"מ במקצת, וכמו שנתבאר, ועיי' שו"ת מהר"ש ה"ח סימן רלד.

⁶¹ וכתב בקצה"ח ס"ק יא בשם הרא"ש דהא דאם עמד אינו חוזר, משום דמספיקא לא מבטלינן מתנה בקנין, שלא אמרו אם עמד חוזר אלא מחמת אומדנא, והאי אומדנא לא אמרינן אלא כשברור לנו שזה כל נכסיו, ובשם חידושי הרשב"א כתב דלכן היישינן שמא יש לו עוד נכסים, משום דאל"כ למה עשה קנין, הרי דברי שב"מ ככתובין ומסורין דמי, אלא משמע שרצה ליתן לו במתנת בריא משום שידע שיש לו נכסים אחרים, ובשם הנ"י כתב דכיון שלא אמר בפירוש כל נכסי ואמר שדה פלונית לפלוני, משמע שיש לו עוד נכסים, ועיי' להלן סעיף מט כדין ספק אם היה שב"מ או בריא, ועיי' אור שמח פ"ח מה' זכיה הט"ו

⁶² כדין מתנת בריא או מתנת שב"מ במקצת, כיון שקנו מידו, שאילו היה לו דין מתנת שב"מ בכולה לא היה מועיל הקנין שלא יוכל לחזור כשעמד.

⁶³ שו"ע ונו"כ שם כדעת ר"ח ור"י, והיינו אף על פי שלא אמר סתם כל נכסיו, אלא פירט איזו נכסים נותן לו, ואמר כל נכסי אלו, נאמן בזה שאין לו עוד נכסים, וכ"ש כשלא פרט אלא אמר סתם כל נכסי, שבזה גם הרשב"ם מודה, אלא דס"ל שאם פרט איזו נכסים אינו נאמן בכך, ומבואר בפוסקים דה"ה אם חילק נכסיו לפלוני ולפלוני והמותר לפלוני, חשיב כפירט כל נכסיו.

⁶⁴ ובמור הביא דעת הרשב"ם שצריך חזקה בעדות נמורה שאין לו יותר, ובשם ר"י כתב שא"צ עדות, אלא בחזקה בעלמא סגי, וכתב הסמ"ע שמדברי השו"ע משמע דס"ל כפירוש ר"י דבחזקה בעלמא סגי.

⁶⁵ שו"ע ונו"כ שם יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

מתנה בכל נכסיו ובין במקצת⁶⁶, ואם נתן כל נכסיו וחזר במקצת סתמא,
ה"ז חזרה בכל⁶⁷ נכסיו⁶⁸, אא"כ פירש שאינו חוזר רק במקצת⁶⁹, וכן אם נתן
לשנים בשטר אחד וחזר מאחד מהם⁷⁰.

וכן כשחזר⁷¹ ונתן נכסיו לאחר ה"ז חזרה מהראשון והאחרון⁷² קנה, ואפילו
כתב וזיכה לראשון וכתב וזיכה לשני האחרון קנה⁷³.

⁶⁶ והיינו במקצת באופן המועיל, כמ"ש להלן, כגון שפירש שנותן במתנת שכ"מ או מצוה מחמת מיתה
⁶⁷ שו"ע ונו"כ שם יב

⁶⁸ וכתב בכנה"ג דה"ה במצוה מחמת מיתה במקצת, אם חזר בחלק מהמתנה, ה"ז חזרה בכולה, וכתב בשו"ת
לחם רב סימן רא דלא אמרינן דבטלה כולה אלא כשהשכ"מ ביטל מקצת, אבל אם נתברר שמאיוזה סיבה
נתבטלה חלק מהמתנה, לא בטלה כולה, עיין שם.

⁶⁹ רמ"א שם

⁷⁰ רמ"א שם, ואם חזר סתמא חזר גם מהשני אא"כ פירש שאינו חוזר רק מזה, ועי' להלן סעיף יח אם דינו
כמתנה במקצת.

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם יג

⁷² באור שמח פ"ט מה' זכיה ה"ד מסתפק בשכ"מ שנתן כל נכסיו לאחד, ואח"כ נמצא שטר מתנה אצלו שנתנה
לאחר, דזה פשוט שהשני לא קנה, כמ"ש בשו"ע סימן רנ סעיף כה, דאמרינן שמא לא נתן, מ"מ מי נימא
שהשטר מתנה השוב עכ"פ כחזרה מראשון, שהרי אנו רואים שרצה ליתן לאחר, או דילמא כל שלא נתן לא
מיקרי חזרה, וסיים בצ"ע לדינא, ובמנח"פ כתב שמדברי התוס' ב"מ דף יט משמע דפשיטא להו דזה לא מיקרי
חזרה, והביא בשם הפנ"י והרש"ש שפקפקו בדברי התוס', עיין שם. כתב הרמ"א סימן רמ סעיף ד, שכ"מ שנתן
מתנה לחבירו קרקע או מקום בביהכנ"ס, וסיים ופרט המתנה שנתן לו, ואח"כ נתן לאחר קרקע או מקום
בביהכנ"ס סתם, בלא פירוש, יש אומרים דאמרינן שמא מקום או קרקע אחר נתן לשני ומתנת הראשון קיימת,
וי"א דאמרינן ודאי לא נתכוין אלא לקרקע או מקום הידוע לנו, וכיון שאין יודעים שיש לו מקום או קרקע
אחרת, הרי זה חזרה מהראשון וקנה השני, ודוקא בשכ"מ, אבל בברייתא הרי מ"מ אינו יכול לחזור מהראשון,
ועי' בכנה"ג שם שמצדד לפרש דשני הדיעות שהביא הרמ"א לא פליגי, עיין שם, ובדברי משפט כתב שאם
נתן לאותו מקבל, לכו"ע אמרינן דנתכוין למתנה ראשונה, עיין שם

⁷³ ופירש הסמ"ע בשם ר"י ורא"ש דהיינו שכתב ומסר השטר ליד המקבל וגם זיכה לו בקנין ע"י אחר, כגון
במטלטלין שנתנן לאחר שיזכה בהם עבור המקבל, או בקרקע ואמר לאחר לך הוק וקני לפלוני, אפ"ה יכול
לחזור (ומשמע שאם מסר ליד המקבל, אינו יכול לחזור), והטור הביא בשם הרשב"ם שאם מסר לו השטר וגם
קנו מידו אינו יכול לחזור.

והטור סיים בהלכה זו (לדעת הר"י ורא"ש) דדוקא במיפה כחו דשני, דאי לאו הכי לא קנה דאין שטר לאחר
מיתה (עי' להלן פרטי דין יפוי כח), וכתב הסמ"ע ס"ק מג שהמחבר והרמ"א השמיטו דברי הטור, משום דס"ל
דלא הצריכו יפוי כח לשני אלא כשגם לראשון יפה כחו, אבל כשלא יפה כח לשניהם קנה השני, עיין שם.
ובחידושי רעק"א ציין לדברי תשו' מיימוני ספר קנין סימן יב באשה שנתנה לראובן מקצת נכסים במצוה
מחמת מיתה, וגם צותה לתת צדקה מנכסיה, ואח"כ נתנה כל נכסיה חוץ מהצדקה לפלוני, והעלה דכיון
שהזכירה חוץ מהצדקה ולא הזכירה מה שנתנה לראובן, ה"ז חזרה ממה שנתנה לו, ומדבריו משמע דדוקא
בזה שלגבי הצדקה הזכירה חוץ, אבל בלא"ה אמרינן דמה שנתנה לראובן לא הוי בכלל נכסיה לחזרה, עיין
שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

נתן כל⁷⁴ נכסיו לאחד וחזר ונתן מקצתן לשני, מתנת הראשון בטילה מדין חזרה דחזרה במקצת הוי כחזרה בכולה, ואפילו מת לא קנה. והשני יש לו דין מתנת שב"מ במקצת⁷⁵.

**ט. הקדיש כל נכסיו ועמד מהו ... הפקיר כל נכסיו מהו...
חילק כל נכסיו לעניים מאי ... תיקו**

⁷⁴ שו"ע ונו"כ שם יב

⁷⁵ ובמאירי כתב שהשני קונה בלא קנין, ואף על פי שמתנת הראשון במלה, לא חשיב שיור לגבי שני, שהרי לא נתכוין בהדיא לשיירן, עיין שם. באור שמח מסתפק כשנתן לאחד מקצת נכסיו במצוה מחמת מיתה, ואח"כ נתן השאר לשני בקנין, מי נימא כיון שהרשות בידו לחזור מהראשון תו הוי מתנת השני כדין מתנת שב"מ במקצת, שהרי אין כאן אומד שלא השאיר לעצמו כלום, שהרי יכול לחזור מהראשון וחשיב שיור לגבי שני, או דילמא כל זמן שלא חזר מן הראשון הוי כמתנה בכולה, ואף בקנין יכול לחזור, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת נבא בתרא

שב"מ שהקדיש⁷⁶ כל⁷⁷ נכסיו⁷⁸, אם עמד מחליו נתבטל⁷⁹ ההקדש⁸⁰ כדין⁸¹ מתנה⁸², ויש אומרים⁸³ שאפילו לא עמד יכול לחזור בו מן ההקדש, או ליתנם

⁷⁶ שו"ע ונו"כ שם ג וכדעת הרמב"ם המבואר להלן

⁷⁷ לכאורה נראה דבא לאפוקי הקדש במקצת, כדין מתנה במקצת, ובמאירי כתב בשם ההשלמה שבהקדש במקצת אם עמד אינו חוזר (והמגיה שם הביא בשם בעל העיטור שגם במקצת אם עמד חוזר), אבל לענין קנין, אין נ"מ בזה, שגם במקדש במקצת א"צ קנין, משום דאמירתו לגבוה חשוב כקנין, ומ"מ משמע במאירי שם שאם פירש מחמת מיתה, אף במקצת אם עמד חוזר. ובחידושי רעק"א סימן רנ (ד"ה באה"ג אות ט, ולכאורה נראה שיש מ"ס בדבריו) נראה דס"ל דבהקדש במקצת אינו חוזר, וכתב שאם הקדיש כל נכסיו הידועים לנו (דבמתנה חוששין שמא יש לו עוד נכסים, כמ"ש בשו"ע סעיף י), לא היישין שמא יש לו עוד נכסים, וגרע מקנין בהדימו, עפ"י דברי הרשב"א שכתב שם הטעם שלכן חוששין משום שלא היה צריך קנין ועשה קנין ובקנין דאמירתו לגבוה ליכא הוכחה, אלא שאפשר שהוא ספק ספיקא, ספק אם בהקדיש כל נכסיו יכול לחזור וספק אם יש לו נכסים אחרים, וסיים בצ"ע לדינא.

⁷⁸ כתב הטור (סימן רנ), ואם הקדיש נכסיו או הפקירן או נתנם לעניים, מיבעיא אי הוי דינו כמו נותן, וחוזר בו אם יעמוד, או לא, ולא איפשיטא, וכתב הרמב"ם והרמ"ה ז"ל כיון דלא איפשיטא חוזר בו, דנכסי בחזקת נותן קיימי, וא"א הרא"ש ז"ל כתב כיון דלא איפשיטא אין מבטלין ההקדש וההפקר והחילוק לעניים, שהרי אנו באים לבטל מעשיו מכח אומדנא, ואין מבטלין מעשה אלא היכא דבריר לן האומדנא, ע"כ, ותמה הכ"י דהכא ודאי איכא אומדנא ברורה דלא שביק נפשיה ויהיב כל נכסיו לאחרים והוא יחזור על הפתחים, אלא משום דדבר מצוה ניהו מספקא לן דילמא גמר ומקני, הילכך מספיקא לא מפקינן ממונא. ובקצה"ח סק"ה הסביר דעת הרא"ש דהא קי"ל דברים שבלב אינם דברים, אלא מ"מ יש אומדנות שהולכים אחריהם אף על פי שדברים שבלב הם, משום דהוי אומדנא שבלב כל אדם דמהני, ולכן היינו דוקא באומדנא שברור שהוא כן אצל כל אדם, אבל באומדנא זו, כיון שבגמרא מספקא ליה, שוב אינו אומדן ברור, ואף על גב דמחשבת הנותן ע"ד כן, הו"ל כדברים שבלב. והדרישה מיישב דעת הרא"ש והטור דס"ל דגם בהקדש עניים אמרינן כמסירה להדימו, וכמ"ש בסימן קכה סעיף ו ובסימן רמג סעיף ב, ונמצא דהוי כאילו בא ליד הקדש, ואין זה כמוציא מיד יורשים,

⁷⁹ ובערך ש"י סימן כה סעיף ה הביא מה שהקשו על הרמב"ם שפסק שאם עמד חוזר, ולא הזכיר שהדבר בספק, ונ"מ לענין תפיסה, שהרי פסק דתקפו כהן אין מוציאין מידו, ותירץ דכיון שמוען בעצמו שע"ד כן לא הקדיש, וכיון שיש לו חזקת מ"ק לא מהני תפיסה, אלא שהוקשה לו הא הוי דברים שבלב, ותירץ דלענין נדר גם דברים שבלב הוי דברים, עיין שם.

⁸⁰ ובגמרא ובפוסקים משמע דהך הקדש היינו לגבוה, והקדש עניים הוא איבעיא אחרת, ומ"מ כיון שלהלכה אין נ"מ בזה, אכלול בהלכה זו גם הקדש לעניים, אלא שלענין אמירתו לגבוה יש אומרים שבהקדש עניים לא אמרינן דחשיב כמסירה להדימו, ומ"מ דעת רוב הפוסקים דגם בהקדש עניים אמרינן כן

⁸¹ דמספק אין מוציאין מחזקת נותן

⁸² וברמב"ם ושו"ע כתב שאם עמד נתבטל הכל כדין נותן מתנה, ומשמע שאינו צריך לחזור בפירוש, וכמ"ש לעיל כדין מתנה, אבל בשו"ת ראנ"ח ח"ב סימן לה מצדד לומר שבהקדש אינו ממש כמתנה, ובענין שיחזור בפירוש, ואם עמד ולא חזר ואח"כ מת, אפשר שאין היורשים יכולים לחזור, עיין שם.

⁸³ רמ"א שם, וכפירוש הסמ"ע וכתב בקצה"ח סק"ו דלא איבעיא לן אלא בעמד, אבל אם חזר בעודו שכ"מ ומת, אפילו נאמר דלא מהני חזרה משום שבהקדש גמר ומקנה שיהא הקדש גמור מחיים, מ"מ אינו אלא נדר, והרי הנודר ומת אין היורשים חייבים לקיים נדרו, כמ"ש הרמ"א בסימן רנב סעיף ב, וא"כ אין נ"מ באיבעיא זו אלא בחיי הנודר, לענין אם עמד, וה"ה בהקדשות שלנו לא אמרינן אמירתו לגבוה אלא מדין נדר, ומ"ש הרמ"א שיכול לחזור כמו במתנה, היינו ג"כ אם יעמוד, אלא שבא להוסיף לדעת החולקים דהיינו הרא"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לאחרים, כדין מתנה, ואפילו תפסו עניים קודם שעמד מוציאין מידם⁸⁴, ואם הוא עצמו מסרו להקדש או ליד גזבר, יש אומרים⁸⁵ שאינו יכול לחזור.

המפקיר כל⁸⁶ נכסיו כשהוא שכ"מ, אם עמד מחליו נתבטל ההפקר.

י. יטול ויזכה ויחזיק ויקנה כולן לשון מתנה הן ... אף יחסין

וירת בראוי ליורשו

כל לשון⁸⁷ שמשמעותו שהוא נותן מתנה, מועיל במתנת שכ"מ, בין בכל נכסיו ובין במקצתן, ולכן אם אמר יטול פלוני או יחזיק או יזכה או יקנה או יחלוק, או אני מניח לפלוני כולן לשון מתנה הם⁸⁸, וכן אם אמר⁸⁹ אני רוצה שנכסי יהיו לפלוני⁹⁰, אבל אם אמר יהנה פלוני בנכסי, או יראה או ישען בהם לא קנה⁹¹.

שאפילו חזרה בפירוש לא מהני, ולאפוקי מדעת הרד"ך שסובר שאפילו לדעת הרא"ש שאם עמד ההקדש קיים, אם חזר בפירוש מהני, וע"ז כתב הרמ"א שלדעת הרא"ש לא מהני רמ"א שם בשם שו"ת ריב"ש.

⁸⁵ ע"י בש"ך שם סק"א שכ"כ בשם שו"ת הר"ב בדעת הרשב"א, וע"י קצה"ח שם סק"ג.

⁸⁶ שו"ע ונו"כ שם כדין מתנה בכולה, והוא בעיא דלא איפשיטא כמו במקדיש, וכמ"ש לעיל, ועיי"ש שיש חולקים על זה.

⁸⁷ שו"ב ונו"כ רנ"ג ב

⁸⁸ וכתב בשו"ע שם סעיף ד דא"צ לכתוב לשונות נוספים, ומה שכותבים במתנה תלך ותזכה ותירש ותמשכן ותעשה חפצך ורצונך, אינם אלא שופרא דשטרא, ואינם מעכבים.

⁸⁹ רמ"א רנ"ג

⁹⁰ ובש"ך סימן רנ"ג סק"ב כתב בשם המבי"ט ח"א סימן קצ"ג דה"ה אם אמר יהא דבר זה לפלוני, הוי לשון מתנה ע"י שו"ת חות יאיר סימן פ ודן שם בדברי הש"ך בשם המבי"ט ואם יש לחלק בין לשון יהא ללשון יהיה, ומדברי הפוסקים נראה דאין נ"מ, וגם במבי"ט נקט לשון יהיה, וכן העתיק הש"ך בשמו בסימן רפ"א סק"ה, ובפת"ש סק"ד הביא בשם שו"ת כנסת יחזקאל סימן פח כמי שכתב בלשון אשכנז זאל האבין, דאינו אלא כלשון יהנה וכו', משא"כ אם אמר זאל זיין, הוא כמ"ש הש"ך תהא וע"י כנה"ג עוד כמה לשונות שהם לשון מתנה או ירושה, ובד"ג כלל ע סימן לא כתב בשם שו"ת תשב"ץ ח"ב סימן רנ"ו שאם אמר אני עוזב לבתי בית פלוני, דבלשון בני אדם הוא לשון מתנה ולא ירושה, עיין שם, ושם סימן לב כתב בשם שו"ת חת"ס שאם כתב בלשון אשכנז איך פערלאסע (לאזיין) היינו כלשון מניה, שהוא לשון מתנה, ובשו"ת מהר"א ששון סימן פג מסתפק בלשון עוזב אם דומה למניה, וכתב דעכ"פ לא מהני במתנת בריא.

⁹¹ ולשונות אלה איבעיא בגמרא וסלקא בתיקו, להלן קמט. ומספק לא קנה, שאין זה לשון מתנה כלל, ואין מוציאין מיד יורשים שזכו בהם מיד עם מיתת אביהם, וכתב ב"י בשם הראב"ד שאפילו אמר נכסי לפלוני שיעמוד או ישעון בהם לא קנה (ומה שסיים בסמ"ע סק"ד שנחלקו בזה אם קנו מידו, לכאורה לא קאי על לשונות אלו, שלא נחלקו אלא בלשון יזכה או יהנה לענין מתנת בריא, כמו שנתבאר בפרק טו הערה ב),

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אם המקבל⁹² ראוי ליורשו ואמר לשון ירושה קנה, וכן אם אמר יפול לפלוני כך וכך לשון ירושה הוא, וכן אם אמר נכסי לפלוני או ששאלו אותו נכסיך למי שמא לפלוני והשיב אלא למי, אם הוא ראוי ליורשו זוכה משום ירושה.

ובבריא פשיטא דהני לשונות אינם לשון מתנה. ובבאה"ג כתב דבלשון יהנה מיבעיא בגמרא אם כונתו יהנה בכל הנכסים או בכל דהו סני, ולפי"ז לגבי כל דהו פשיטא דמהני, עיין שם.
⁹² שו"ע ונו"כ רנג שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

